

PITANJA I ODGOVORI

Briga o radno aktivnoj populaciji i zaštiti zdravlja na radu trebaju biti trajni interes kako poslodavaca tako i cijele zajednice. Sve što se ulaže u zdravlje radnika, posebno u preventivne aktivnosti, vraća se višestruko. Svjedoci smo pozitivnih pomaka jer je sve više poslodavaca koji osiguravaju svojim djelatnicima sistematske preglede. Nekim poslodavcima ta obveza proizlazi iz kolektivnih ugovora a neki poslodavci i bez te obveze osiguravaju svojim radnicima sistematske preglede na svoj teret, što je hvalevrijedno. Dijagnosticirati bolest u ranoj fazi iznimno je bitno. Rano dijagnosticiranje bolesti u pravilu daje bolji terapijski ishod, koji donosi vrlo povoljan učinak kako za djelatnika tako i za radni kolektiv i širu zajednicu. Na taj način radna sposobnost ostaje očuvana, sprečava se invalidnost i dugotrajna odsutnost s posla, smanjuju se troškovi liječenja, na posao se vraća zdrav i zadovoljan djelatnik.

Republika Hrvatska ima uređenu zdravstvenu zaštitu za sve generacije, kako preventivnu tako i kurativnu, ima izvrsnu dostupnost najnovijih terapija, kako lijekova tako i novih medicinskih tehnologija, u korak s najrazvijenijim zemljama zapadnog svijeta. Posebno treba istaknuti cjepne programe za djecu kao i za ostale generacije. To je najbolja barijera protiv zaraznih bolesti koje još u svijetu nisu eradicirane.

Za tisuće stranih radnika koji sada rade u Republici Hrvatskoj nemamo saznanja o cijepnom statusu niti o preboljelim bolestima, što može u nekom vremenu izazvati probleme. Posebno se to

odnosi na zaposlene koji rukuju prehrambenim artiklima, sudjeluju u dostavi gotove hrane ili su općenito uključeni u lanac dostave za kućanstva. Ipak i ti problemi su u rješavanju, što će svakako pridonijeti boljoj zaštiti stanovništva od neželjenih zdravstvenih situacija.

1. Koje su obveze poslodavca u zaštiti zdravlja na radu radnika koji rade na otvorenom u uvjetima niskih temperatura?

U skladu s važećim propisima o zaštiti zdravlja i sigurnosti na radu poslodavac je obavezan procjenom rizika utvrditi mjesta rada na kojima je radnik izložen niskim temperaturama, vjetru, kiši, snijegu i sl. te provesti odgovarajuće preventivne mjere za uklanjanje ili smanjivanje tih rizika, uključujući organizacijsko-tehničke i zdravstvene mjere.

Važeći Pravilnik o uporabi osobne zaštitne opreme obavezuje poslodavca da osigura odgovarajuću zaštitnu odjeću i obuču koja štiti od hladnoće, vlage i vjetra te koja je prilagođena uvjetima rada, intenzitetu i trajanju aktivnosti te vrsti posla koji se obavlja.

Poslodavac također treba provesti osposobljavanje za rad na siguran način u uvjetima niskih temperatura te radnike upoznati s opasnostima kojima su pri radu izloženi, kao i mjerama koje će se poduzimati u cilju zaštite zdravlja. Ujedno, radnike je potrebno upoznati sa simptomima bolesti uzrokovanih nepovoljnim mikroklimatskim

uvjetima te ih u skladu s propisima osposobiti za pružanje prve pomoći.

Prilagodba organizacije rada uključuje provođenje aklimatizacije radnika na uvjete niskih temperatura, izvođenje poslova u toplijem dijelu dana te osiguranje odgovarajućih kraćih stanki uz unos tekućine (topli napitci) te pravilnu prehranu.

Prije početka rada na poslovima koji uključuju izloženost nepovoljnim mikroklimatskim uvjetima, uključujući snižene temperature okoliša, poslodavac je obavezan uputiti radnika na prethodni zdravstveni pregled nadležnom doktoru specijalistu medicine rada radi utvrđivanja zdravstvene sposobnosti za predmetne poslove pri čemu će se provjeriti postojanje eventualnih okolnosti koje mogu biti prepreka za njihovo obavljanje. Primjerice, rad na niskim temperaturama može biti kontraindiciran ili ograničen kod težih srčanih oboljenja, kroničnih plućnih bolesti, teških reumatskih oboljenja i sl.

Poslodavac je također obavezan, u smislu propisa o specifičnoj zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju, u propisanim rokovima uputiti radnika na periodični zdravstveni pregled nadležnom doktoru specijalistu medicine rada u cilju redovitog praćenja i ocjenjivanja zdravstvenog stanja radnika za obavljanje navedenih poslova koji uključuju izloženost nepovoljnim mikroklimatskim uvjetima.

Utvrđivanje zdravstvene sposobnosti te praćenje zdravstvenog stanja radnika na navedenim poslovima u sklopu prethodnih i periodičnih pregleda provodi se na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Svrha ovih liječničkih pregleda jest prevencija i/ili rano otkrivanje oštećenja zdravlja i stanja koje je posljedica štetnosti djelovanja čimbenika na radnom mjestu.

2. Tko je sve obavezan biti osiguran za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti?

U skladu s člankom 7. stavkom 4. važećeg Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju, za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti obvezno se osiguravaju: osobe u radnom odnosu kod pravne ili fizičke osobe sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, osobe koje su izabrane ili imenovane na stalne dužnosti u određenim tijelima državne vlasti, odnosno jedinicama lokalne i područne

(regionalne) samouprave, ako za taj rad primaju plaću, osobe s prebivalištem ili odobrenim stalnim boravkom u Republici Hrvatskoj zaposlene u drugoj državi članici ili trećoj državi koje nemaju zdravstveno osiguranje nositelja zdravstvenog osiguranja države članice ili treće države, odnosno koje nisu obvezno zdravstveno osigurane prema propisima države rada na način kako je to određeno propisima Europske unije, odnosno međunarodnim ugovorom, članovi uprave trgovačkih društava i izvršni direktori trgovačkih društava, ako nisu obvezno zdravstveno osigurani po osnovi rada kod druge pravne ili fizičke osobe u Republici Hrvatskoj ili drugoj državi članici, osobe koje se stručno osposobljavaju za rad bez zasnivanja radnog odnosa, odnosno koje se stručno osposobljavaju za rad uz mogućnost korištenja mjera aktivne politike zapošljavanja, u skladu s posebnim propisima, osobe koje na području Republike Hrvatske obavljaju gospodarsku djelatnost obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti, osobe koje samostalno u obliku slobodnog zanimanja obavljaju profesionalnu djelatnost te osobe koje u Republici Hrvatskoj obavljaju djelatnost poljoprivrede i šumarstva kao jedino ili glavno zanimanje, ako su obveznici poreza na dohodak ili poreza na dobit i ako nisu osigurane po osnovi rada ili su korisnici prava na mirovinu, osobe koje obavljaju poljoprivrednu i šumarsku djelatnost kao jedino i glavno zanimanje, a upisane su u Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava, odnosno Upisnik šumoposjednika u svojstvu nositelja ili člana obiteljskog gospodarstva, ako nisu obvezno zdravstveno osigurane po osnovi rada ili su korisnici prava na mirovinu ili se nalaze na redovitom školovanju, svećenici i drugi vjerski službenici vjerske zajednice koja je upisana u evidenciju vjerskih zajednica koju vodi nadležno državno tijelo, ako nisu osigurani po osnovi rada, osobe koje pružaju njegu i pomoć hrvatskom ratnom vojnom invalidu Domovinskog rata prema propisima o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, ako pravo na obvezno zdravstveno osiguranje ne ostvaruju po drugoj osnovi, osobe kojima je priznato pravo na status roditelja njegovatelja, odnosno status njegovatelja u skladu sa zakonom kojim se uređuje socijalna skrb te osobe koje obavljaju udomiteljstvo kao zanimanje, u skladu sa zakonom kojim se uređuje udomiteljstvo.

Osim prethodno navedenih osiguranika iz članka 7. stavka 4. Zakona o obveznom zdravstvenom

osiguranju, na obvezno zdravstveno osiguranje za slučaj ozljede na radu i profesionalne bolesti obvezno se, u posebnim okolnostima i za vrijeme dok te okolnosti traju, osiguravaju učenici i studenti na redovitom školovanju prema propisima o redovitom školovanju u Republici Hrvatskoj za vrijeme praktične nastave, za vrijeme stručne prakse, stručnih putovanja, odnosno za vrijeme rada putem posrednika pri zapošljavanju učenika i studenata te djeca sa smetnjama u tjelesnom i duševnom razvoju na praktičnoj nastavi ili na obveznom praktičnom radu u pravnoj osobi za osposobljavanje, kao i sportaši, treneri ili organizatori u sklopu organizirane amaterske sportske aktivnosti te pripadnici Hrvatske gorske službe spašavanja ili ronionici koji obavljaju zadatke spašavanja života ili otklanjanja, odnosno sprječavanja opasnosti koje neposredno ugrožavaju život ili imovinu građana te druge osobe u slučajevima propisanim odredbom članka 16. važećeg Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju.

3. Može li se podnijeti prijava ozljede na radu u slučaju ozljede radnika nastale za vrijeme radnog vremena u obavljanju radnog zadatka u sklopu redovitih poslova vozača viličara kada je ozlijeđeni radnik prije početka rada, prema iskazu svjedoka, konzumirao alkohol, a odbio je testiranje alkometrom nakon ozljeđivanja?

S obzirom da je odredbom članka 59. stavkom 2. važećeg Zakona o zaštiti na radu izričito propisano da se smatra da je radnik pod utjecajem alkohola ako odbije pristupiti provjeri, a da iz izjave svjedoka proizlazi da je radnik prije nezgode konzumirao alkohol, nisu ispunjene zakonske pretpostavke za priznavanje prava za slučaj ozljede na radu temeljem članka 67. točke 1. važećeg Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju.

Ovo pravno stajalište zauzeo je i Visoki upravni sud (presuda Visokog upravnog suda, posl. br. Usž-3381/2024-2).

*Veronika Laušin, dr. med., spec. med. rada
Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje, Zagreb*